

О. Ю. Колеснік

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: д.ю.н., проф. О. А. Чуваков

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА БУЛІНГ

Останні роки питання відповідальності за булінг досить часто підіймалося провідними вченими та юристами-практиками, оскільки через проблеми у соціальній, економічній та освітній сферах рівень психологічного та фізичного насильства все більше зростає, особливо серед дітей. Все це призвело до того, що в кінці 2018 р. вперше було закріплено визначення поняття «булінг» та встановлена адміністративна відповідальність за вчинення відповідних дій. Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» булінг (цькування) – це діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого [1].

Проте явище булінгу можна розглядати з перспективи кримінального права та відносити його до різновиду такого складу злочину як катування, яке закріплено ст. 127 Кримінального Кодексу України. Основним об'єктом цього злочину є здоров'я, а також воля, честь та гідність особи. З об'єктивної сторони злочин виражається в заподіянні сильного фізичного болю, фізичних або моральних страждань шляхом: 1) нанесення побоїв; 2) мучення та інших насильницьких цій. Суб'єктивна сторона характеризується умисною формою вини (у формі прямого або непрямого умислу) та обов'язковою спеціальною метою [2, с. 36], серед яких: примусити вчинити особу дії проти її волі, отримати від нього відомості, покарати або з метою залякування чи дискримінації [3, ст. 127]. Суб'єктом є фізична осудна особа, яка досягла 16 років.

Якщо ж говорити щодо булінгу, він завжди характеризується агресивними діями, які направлені на приниження чи дискримінацію особи. Досить часто наслідками цього є фізичні та/або моральні страждання. До того ж особа, яка знущується, усвідомлює що відповідні дії є неприємними, жорстокими та не відповідають загальноприйнятим нормам моралі. Проблемою у застосуванні ст. 127 КК України є вік суб'єктів, які вчиняють такі жорстокі дії. Найчастіше за все булінгом займаються діти шкільного віку, тобто молодше

16 років, по відношенню до своїх друзів чи однокласників, саме тому вони не можуть бути суб'єктами цього злочину. В таких випадках можна говорити про застосування ст. 296 КК України – хуліганство, а у випадках нанесення тяжких чи середньої тяжкості тілесних ушкоджень – ст. 121, 122 КК України. Відповідальність за ці злочини несуть особи від 14-ти років.

Практиці відомі випадки вчинення цих дій дітьми, які молодші за 14 років і не підлягають кримінальній відповідальності. За загальним правилом та відповідно до ст. 184 КУпАП вчинення неповнолітніми діянь, що містять ознаки злочину, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, якщо вони не досягли віку, з якого настає кримінальна відповідальність, тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [4, ст. 184]. Проте й це не є гарантією того, що з дитиною буде проведена відповідна виховна та психологічна робота.

Беззаперечно позитивною є тенденція законодавця до врегулювання цього питання. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» є лише першим кроком і з часом стане зрозуміло, чи буде суспільство потребувати закріплення булінгу як кримінального правопорушення та більш жорстокого покарання за вчинення злущань такого роду. Проте злочинність молодіє і залишається відкритим питанням, яким чином кримінальне законодавство може регулювати випадки нелюдської поведінки між собою дітей до 14 років. Чи є достатньою адміністративна відповідальність за вчинені дії? Наскільки механізм штрафів є дієвим у цих випадках? Законодавство не стоїть на місці та вдосконалюється разом із зростанням потреб у цьому суспільстві, отже час покаже, чи потрібне закріплення булінгу у Кримінальному кодексі України.

Список використаної літератури

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню) : Закон України від 18.12.2018 р. № 2657. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#n20> (дата звернення 18.03.2019).
2. Кримінальне право України: Особлива частина / за ред. Є. Л. Стрельцова. Харків, 2009. 496 с.
3. Кримінальний кодекс України : Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III; *станом на 18.03.2019 р.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення 18.03.2019).
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X; *станом на 18.03.2019 р.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення 18.03.2019).